

Ад Урадавай да Прэзідэнцкай

Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь (да 1992 г. — Урадавая бібліятэка імя М. Горкага) знаходзіцца на сваім гістарычным месцы — на цокальным паверсе правага крыла Дома Урада. 3 пары, калі з асобных наркамаўскіх бібліятэк стваралася адна — урадавая, прайшло шмат часу. Лёс бібліятэкі як дзяржаўнай кніжніцы для забеспячэння патрэб улады і кіравання знітаваны з лёсам самой краіны з 1933 года. Цяпер існуюць яшчэ два яе філіялы — у памяшканні па вуліцы К. Маркса, 38 (рэзідэнцыя Прэзідэнта краіны) і выканкама СНД.

Ірына ТУЛУПАВА,
фота Кастуся Дробава

Рашэннем Кіраўніка дзяржавы Прэзідэнцкай бібліятэцы ў мінулым годзе было прадастаўлена дакументасховішча па вуліцы К. Маркса, 38. Цяпер асноўныя фонды перамясціліся туды. Пра новыя ўмовы мы гутарым з дырэктарам Сяргеем Квачанам.

— Сяргей Іванавіч, дакументасховішча прадугледжвае стварэнне самых аптымальных умоў для захавання фонду. Якія тэхналагічныя навінкі будуць выкарыстоўвацца для гэтага?

— Захаванне друкаваных дакументаў фонду з'яўляецца прадметам нашай асаблівай увагі. У дакументасховішчы ўстаноўлена сучаснае тэхнічнае абсталяванне, падключанае да высакахуткаснага канала сувязі.

Для захавання фонду важнае значэнне маюць паказчыкі вільготнасці, тэмпературы, паветраабмену і асвятлення памяшкання. Гэтыя крытэрыі выконваюцца. Устаноўлена магутная сістэма вентыляцыі, якая забяспечвае замену 2 — 3 аб'ёмаў паветра за гадзіну. Аўтаматычна падтрымліваецца аптымальная тэмпература (ад +16 да +20 градусаў) і неабходная вільготнасць — ад 50 да 60 працэнтаў. У памяшканні ўстаноўлена сучасная сістэма апаўшчэння пра пажар і сістэма газавага пажаратушэння. Ёсць таксама комплекс стацыянарных паясоў, з дапамогай якіх праводзіцца абяспыльванне фондаў, бо пыл — самае небяспечнае асяроддзе для папяровых дакументаў, дзе размнажаюцца шкоднікі. У памяшканні вытрымліваюцца асаблівыя ўмовы з выкарыстаннем асвятляльных прыбораў пэўнай магутнасці, а таксама забяспечваецца абарона ад сонечнага святла, каб не дапусціць выгарання тэкстаў. Прыём чытацкіх запытаў вядзецца ў рэжыме рэальнага часу з выкарыстаннем аўтаматызаванай бібліятэчна-інфармацыйнай сістэмы (АБІС). Укараненне яе дазволіла скараціць час падбору дакументаў для чытачоў.

— Ці магчыма будзе ў новым памяшканні праводзіць рэстаўрацыю і кансервацыю дакументаў, што вельмі важна для выданняў, якія захаваліся праз стагоддзі?

— Супрацоўнікі аддзела дакументазахаваўня выяўляюць

— пашкоджаныя дакументы. Калі такія знаходзяцца, іх перадаюць у спецыялізаваны аддзел, які выконвае працы па пераплёце і рэстаўрацыі. У новым дакументасховішчы было выдзелена два асобныя памяшканні і набыта адпаведнае абсталяванне: выпяжыныя шафы, спецыялізаваны стол для рэстаўрацыі.

Плануем выкарыстоўваць гэтае абсталяванне з вялікай загрузкай. Зазвычай мы вяртаем да жыцця каля тысячы кніг у год. Але ў кожным выпадку трэба гаварыць пра аднаўленне паасобку. Працэс рэстаўрацыі адной кнігі можа займаць і дзень, і тыдзень, а магчыма, нават і больш. Трэба выкарыстоўваць самыя сучасныя тэхналогіі, і тут важна вытрымаць прынцып "не нашкодзь". Бяздумная рэстаўрацыя можа зрабіць больш шкоды, чым дапамагчы.

Што да фонду рэдкіх кніг, то мы падыходзім да рэстаўрацыі вельмі і вельмі асцярожна.

— Недасведчаны чалавек можа падумаць, што ў Прэзідэнцкай бібліятэцы і чытач асаблівы. Хто ж сёння з'яўляецца вашымі наведвальнікамі?

— Бібліятэка выконвае дзве функцыі: як прэзідэнцкая і як парламенцкая. У Расійскай Федэрацыі, прыкладам, гэта дзве розныя бібліятэкі.

Кніжніца з'яўляецца галіновым бібліятэчна-інфармацыйным цэнтрам і цэнтрам навукова-дапаможнай бібліяграфіі па праблемах дзяржаўнага кіравання і парламентарызму, права, эканомікі і грамадскіх навук. З гэтага перадусім вынікае асноўны характар яе фондаў. Акрамя таго, у сховішчах знаходзяцца і найкаштоўней-

шыя зборы старадрукаў і рэдкіх выданняў.

Таму нашы чытачы — Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, супрацоўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта, Савета Міністраў, Палаты Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, прадстаўнікі мясцовых органаў улады, кіравання, а таксама і звычайныя грамадзяне: пераважна юрысты, эканамісты, управленцы, работнікі

Візітка

Дырэктар Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь Сяргей Квачан пасля службы ва Узброеных Сілах наступіў у Мінскі інстытут культуры, на заканчэнні якога працаваў у бібліятэцы Мінскага інстытута электронікі і радыётэхнікі. Займаўся пытаннямі аўтаматызацыі, праз 5 гадоў перайшоў працаваць намеснікам дырэктара па камп'ютарызацыі Рэспубліканскай навукова-тэхнічнай бібліятэкі ў БДУІР, цяпер узначальвае Прэзідэнцкую бібліятэку. Першапачатковая адукацыя: бібліятэкар-бібліёграф.

праваахоўных органаў, дзяржаўных служачыя, выкладчыкі ВНУ і студэнты. У сярэднім розныя падраздзяленні бібліятэкі выдаюць каля трох тысяч дакументаў. Значна павялічваюцца колькасць чытачоў у пяцініцу. З красавіка гэтага года мы падоўжылі працу да 19 гадзін.

— У наступным годзе Прэзідэнцкая бібліятэка будзе святкаваць свой пачэсны юбілей — і яна мае цікавую гісторыю!

— Так, вялікая роля ў стварэнні кніжніцы належыць яе першаму дырэктару Сямёну Ашаровічу, які кіраваў бібліятэкай трыццаць гадоў, з 1935-га па 1965-ы. Паводле ўспамінаў

— былых супрацоўнікаў, кніжніца брала актыўны ўдзел у жыцці горада, была ініцыятарам і арганізатарам многіх сустрэч з цікавымі людзьмі таго часу і карысталася вялікай папулярнасцю. Чытальная зала і аб'янемент былі адчыненыя да 23 гадзін 45 хвілін, уключаючы суботу і нядзелю.

На пачатак вайны фонд склаў 250 тыс. экзэмпляраў. Але ў гады вайны ён быў разрабаваны. На Нюрнбергскім працэсе ў распараджэнні абвінавачвання меўся дакумент — даклад нямецкага яфрэйтара Абеля "Пра бібліятэкі ў Мінску". Даследаваўшы кніжніцы горада, ён адзначаў, што ўсе вынішчаны. Чытаем: "Горкаўская бібліятэка... Тут было сабрана самае каштоўнае з усіх сфер навукі. Пасля таго, як бібліятэку моцна разрабавалі яшчэ да майго прыходу, над уваходнымі дзвярыма была прыбіта дошчачка «Рэквізавана на карысць Узброеных сіл»". На пяты дзень пасля вызвалення Мінска, 8 чэрвеня 1944 года, бібліятэка прадоўжыла працу. Вялікую дапамогу ў вяртанні культурных каштоўнасцей, вывезеных нямецка-фашысц-

фонду (каля 1000 кніг і часопісаў) Рускай Тургенеўскай бібліятэкі з Парыжа і кнігі (каля 200) заходнеўрапейскіх бібліятэк. Цяпер створаны Музей Прэзідэнцкай бібліятэкі, дзе захоўваюцца матэрыялы пра вечары беларускай літаратуры, сустрэчы пісьменнікаў з чытачамі, на якіх прысутнічалі Якуб Колас (1941), Пятрусь Броўка (1946), Максім Танк (1946), Янка Брыль (1954), Іван Шамякін (1980). Маём шмат архіўных матэрыялаў, якія расказваюць, як выглядалі чытальныя залы розных перыядаў, захаваліся публікацыі пра бібліятэку ў прэсе. Беражом і друкаркі, канцылярскія прылады — усё, што выкарыстоўвалася ў тады яшчэ Урадавай бібліятэцы імя М. Горкага. Цяпер вось мяркуюем стварыць віртуальны музей.

— Сённяшняя бібліятэка, зразумела, адрозніваецца ад свайго папярэдніка...

— Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь — сучасны інфармацыйны цэнтр. Камп'ютарызаваны ўсе асноўныя працэсы: ад паступлення да выдачы літаратуры чытачам. Ёсць свой сайт з электронным каталогам і онлайн-заказам дакументаў (<http://ut.fre51ib.org.by>), паслугай электроннай дастаўкі дакументаў і віртуальнай даведчнай службы.

Да паслуг нашых карыстальнікаў — унікальны фонд бібліятэкі, каля 1,5 мільёнаў адзінак захоўвання. Арганізаваны доступ да 17 паўнатэкставых баз даных, перадусім па эканоміцы, палітыцы, праве, статыстыцы і кіраванні. Чытачам даступныя 1300 назваў серыйных выданняў. Фонд п'яго года папаўняецца на 35 — 40 тыс. выданняў. Мы атрымліваем абавязковы экзэмпляр усёй кніжнай прадукцыі і перыёдыкі, што выдаецца ў краіне, актыўна супрацоўнічаем з шэрагам замежных бібліятэк у рамках міжнароднага кнігаабмену.

Сярод нашых партнёраў — Прэзідэнцкая бібліятэка імя Б.М.Ельцына, Парламенцкая бібліятэка Дзяржаўнай Думы Расіі, Расійская

нацыянальная бібліятэка, Бібліятэка Вярхоўнай Рады Украіны, Парламенцкая бібліятэка Рэспублікі Малдова, заканадаўчай палаты Олій Мажліса Рэспублікі Узбекістан, Прэзідэнцкая бібліятэка Упраўлення справамі Прэзідэнта Азербайджанскай Рэспублікі, Бібліятэка Мілі Меджліса (Парламент) Азербайджанскай Рэспублікі, Бібліятэка Сейма Рэспублікі Польшчы.

Сёння Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь гатовая прапанаваць шэраг інфармацыйных паслуг. Калектыў кніжніцы, падтрымліваючы традыцыі, ідзе ў нагу з часам і зольны забяспечыць запыты кожнага з чытачоў.